Ч. 179 (13.724). Львів, вівторок 10. липня 1934. Poсztowу opłate opłacono ryczałtem. Рік LV.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, ІІ. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.



## Концентраційні табори заселюються.

Нічю за суботу з кількох місцевостей в Польщі, а то з Варшави, Кракова, Ломжі відставили до концентраційного табору в Березі Картуській кільканадцять осіб. З Варшави доставили 11 осіб: 10 з них це діячі ОНР, і жид комуніст Скробек. Члени ОНР це: адв. Йодкович, адв. Росман, адв. аплікант Црушинський. Їх назвища були подані в „ідеовій заяві" ОНР, оголошеній в „Штафеті". Між вивезеними є редактор припиненої „Штафети" студ. Ярмага. Відставили теж оптика Лончинського, в якого крамниці поліція викрила редакцію „Штафети", де теж друкували нелегальні відозви.

З українців привезли до Берези Картуської д-ра Михайла Ґижу, Степана Шевчука та Ярослава Зеленого з горлицького повіту. Їм закидають протидержавну агітацію.

Інтерновані ходитимуть у таборі в своїх одягах. Начальником табору є інспектор поліції з Познаня Ґрефнер. Суддею в таборі іменований сл. суддя Кордимович із Пінська. Він до 48 годин після внесення адм. влади затверджує або відкидає інтернування.

Інтернованим доручили таке письмо: „На основі приписів § 2. уст. 1. розпорядку президента Річипосполитої з 17. червня 1934. в справі осіб, які загрожують прилюдній безпеці, спокоєві або порядкові, Дн. З. Р. ч. 5. позиція 473. зарядкую придержання вас і вислання до місця відокремлення в Березі Картуській"

Письмо підписав даний воєвода. Інтернування визначене основно на 3 місяці. Згідно з розпорядком час той можуть зменшити або продовжити.

*ПАТ повідомляє, що в суботу під поліційною ескортою відїхав зі Львова до Берези Картуської перший транспорт інтернованих, загалом 24 осіб, з того 14 зі Сокальщини, 7 з Дрогобиччини, 2 з Яворівщини, 1 з Бобреччини*

## Розпорядок про вірительности в заграничній валюті.

Заповіджений розпорядок, який регулює справу валютових претенсій і завдає остаточний удар двовалютовости в Польщі, появився уже у Дневнику Законів ч. 59 з 7. п. м. У завтрішньому числі зреферуємо докладно зміст цього розпорядку.

## Офіціяльний комунікат про вбивство мін. Перацького.

Польські джерела повідомляють, що в справі вбивства мін. Перацького слідча влада осягнула позитивні висліди. Вже на днях у тій справі видадуть офіціяльний комунікат.

## Криваві заворушення в Голяндії.

**Барикади. — Вбиті та ранені. — Стріляють без перестороги. — Повновласти для уряду. — Панцирні авта, рефлектори, літаки.**

У робітничій дільниці Амстердаму комуністи зорганізували манїфестацію на знак протесту проти знижки підмог для безробітних. Поліція спочатку старалася розігнати манїфестантів палицями, коли ж манїфестанти стали ставити барикади, стріляла. Було тоді 7 ранених.

Заворушення на передмісті Йордана повторилися 7. липня. Піша й кінна поліція шаржувала кілька разів і покористувалася пальною зброєю. Було 10 убитих, 28 ранених, у цьому 3 тяжко. Між убитими є 81-літній чоловік, який приглядався бійкам.

АМСТЕРДАМ, ПАТ. Кореспондент Райтера повідомляє, що поліція не змогла здавити комуністичних демонстрацій. Комуністи знову повиривали брук і збудували барикади. Щоби розігнати манїфестантів, вислали в панцирних автах поліцію та військо. Страйк пристаневих робітників триває далі.

Поліція видала розпорядок, щоби люди в дільницях, охоплених заворушеннями, не виходили на вулицю, бо поліцаї дістали приказ стріляти до кожного стрічного. В дільниці Йордана стріляли із скорострілів. Часопис „Трибуну" припинили. Поліція забрала всі прапори, застромлені на барикадах. За ті прапори йшов справжній бій. Також у півн. дільниці уставили барикади та розтягнули кільчасті дроти, щоби охоронити барикади перед поліцією. Кілька харчових крамниць ограбили.

До нових заворушень прийшло в Амстердамі, Гільверзум і Ґронінґе. Бурмістр Амстердаму уповажнив поліцію стріляти без перестороги. Хто найдеться на місці, якого береже поліція, може згинути.

Коли виявиться, що заворушення викликали комуністи та соціялісти, обі партії розвяжуть. Можливо, що уряд у палаті поставить проєкт, який признає йому повновласти. Військо в Бреда та Венльо в поготівлі до вимаршу до Амстердаму. Комун. збори заборонені. Арештували багато провідників. При здавлюванні заворушень нічю за неділю вживали крім поліції, жандармерію, піхоту, ґренадієрів і т. д., панцирних авт, рефлекторів. Над збунтованою дільницею кружляли військові літаки. Поліція стріляла до відчинених вікон. Демонстранти знищили багато ліхтарень, ограбили 7 маґазинів. По офіціяльним даним ранених було 120, в дійсности є їх багато більше.

## „Ти не на те згинув, щоби фашизм затріюмфував".

ПАРИЖ, ПАТ. Як було заповіджено, відбулися тут у неділю вуличні манїфестації комбатантів. На могилі Невідомого Вояка зложили вінці з написами „Ти не на те згинув, щоби фашизм затріюмфував". Площу Етоаль окружила поліція та не пускала до могили Невідомого Вояка інших організацій. В год. 14.30 відслонили памятник тим, що згинули на війні. У Вінсенському лісі були спільні збори соціялістів і комуністів під гаслом протесту проти акції правих і фашистівських організацій. Манїфестанти йшли бульваром Сульта та Понятовського. Як твердить Авас похід займав 3 км. Порядку пильнувала соціялістична та комуністична міліція. До 18. год. не було ексцесів.

Пополудні були манїфестаційні походи, зорганізовані Кроа де Фе, при участі багато комбатантів, військових, священиків і молоді. На Елізейських полях кричали: „Хай живе армія, хай живе Франція!" Тому, що поліція заборонила оклики, прийшло до дрібних ексцесів.

### ДИМІСІЯ МІН. ЗЕЛЬДТЕ.

Президент Гінденбург на внесення канц. Гітлера звільнив міністра праці Зельдте з порученого йому рівночасно уряду комісаря для справ т. зв. добровільної служби праці. На це становище прийшов дотеперішній держ. секретар у м-стві праці Гірль.

### ПАПЕН У ГІНДЕНБУРГА.

БЕРЛІН, ПАТ. Віцеканцлер Папен від суботи є в Нойдеку в през. Гінденбурга. Тому виїздові приписують велике значіння.

### ПАПЕН МОЛИТЬСЯ.

Кореспондент „Інтрансіжану" описує, якто товариш зателефонував йому, що коли хоче бачити щось цікавого, хай піде до церкви св. Ядвиги, біля давньої ціс. палати. Кореспондент пішов, але в церкві застав лише церк. слугу. Небаром наче крадьки прийшов віцеканц. Папен. Клякнув у бічній наві, голову скрив у долонях і молився. Того дня Папена звільнили від поліційного догляду. Папенові врятував життя президент Гінденбург.

### ШЛЯЙХЕР СТАРАВСЯ ЗДОБУТИ КОЛЬОНІЇ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ.

„Ню Стейтсмен енд Нейшен" („Новий Горожанин і Нація") повідомляє, що ген. Шляйхер шукав звязків із французькими політиками. В принципі ті визначні фр. політики приобіцяли зворот кількох кольоній.

### РОЗСТРІЛЯЛИ ШЛЯЙХЕРОВОГО ВБИВНИКА?

„Морнінг Пост" повідомляє, що на приказ Ґерінґа розстріляли поліційного службовця, який застрілив ген. Шляйхера та його жінку. Це сталося тому, що мовляв, переступив даний йому приказ і щоби вспокоїти прилюдну думку, яка обурена передовсім убивством жінки.

### ЧЕРГИ.

Від двох днів в Берліні не стало бараболь. У великих торгових галях і перед крамницями в півн.-східних і північних дільницях були довгі черги. Комунікат пояснює недостачу бараболь тим, що в околицях, з яких доставляють бараболю, тепер почалися сінокоси та жнива.

### ПОГОЛОСКИ.

У Парижі розійшлися поголоски про атентат на французького амбасадора в Берліні Понсета. Виявилося, що то неправда.

Райтерове бюро принесло вістку про арештування німецького кардинала Фавльгабера. Потвердження нема.

### БАРТУ В ЛЬОНДОНІ.

ПАРИЖ, 8. 7. ПАТ. Міністр Барту та міністр маринарки Пієтрі відїхали до Льондону. Перед відїздом розмовляли з анґлійським амбасадором у Парижі.

**Анґлія боронитиме Францію перед Німеччиною.**

ЛЬОНДОН, ПАТ. „Сандей Експрес" твердить, що Барту зажадає від анґл. уряду підписання зобовязання, на основі якого Анґлія мусітиме вислати до Франції військо для оборони французьких кордонів, коли б Францію втягнули в нову европейську війну.

Віцепремієр Болдуїн і міністер війни Гейльсгем готові надати льокарнським зобовязанням таку інтерпретацію, щоби вдоволити французів. Анґлія, мовляв, годиться вислати експедиційний корпус, коли б Німеччина стала укріплювати свою прикордонну смугу у віддалі 30 миль від фр. кордону та коли б мобілізувалася в тій смузі. До збройної інтервенції Анґлії прийшло би на домагання Ліґи Націй. Коли б німецька армія вступила на фр. територію, анґлійське військо без застережень не ждучи, аж Ліґа розгляне справу, пішло би на поміч Франції.

# На американськім военнім кораблі.

(Кореспонденція з Нюйорку.)

Нюйорк, 15. червня 1934.

„Йди за товпою" — кажуть американці. Сотки тисяч відвідує военні кораблі, що від 1. червня стоять на якорі на ріці Гадсоні у нюйорській пристані. Прибуло їх щось 80 і кілька з великою парадою, яку уладжували нюйорчани в такий спосіб, що чекали три четверті дня, заки діждалися приїзду. Колиж кораблі поуставлялись у досить пропорціональній віддалі один від одного на просторі від 50-ої вулиці аж під сусідне місто Йонкерс, а вечором як почали пускати рефлектори, яких світла схрещуються чи не що вечора аж десь під небом, то населення великого міста й околиці не могло витримати, щоби не дати себе заманити до оглядання новітніх плаваючих фортів. І прибувають люди десятками тисяч, а другі десятки тисяч відходять з нічим. Не дивота. Люди йдуть сотнями нараз, але замало кораблів, що стоять безпосередньо при березі. Всього два — Лексингтон і Саратога — а інші стоять по середині води. До тамтих тяжче дістатись, бо треба їхати лодкою, заплативши 25 центів, і там стояти у якійсь віддалі, поки прийде черга. Бо й лодок повно: колиж то зароблять нюйорські прибережні підприємці, як не тепер?

Я вибрав скомбіновану дорогу: Сів на малий корабель, що опливає военні кораблі між 50 і 180 вулицею і показує загалом яких 20 ріжних знарядів смерти: дреднавтів, панцирників, кружляків, ратункових кораблів, один шпитальний, один харчовий і ще які там інші типи, котрі годі по українськи назвати, коли нема української фльоти. Тим малим кораблем повернули ми назад, а вже треба було посвятити другий день, щоби дістатися на оглядини бодай одного корабля зі самого покладу. Годі було ризикувати і пробувати дістатись на котрийсь з тих, що стояли по середині ріки. Я пішов на компроміс і взявся ждати на „Саратогу", що стоїть при березі і на який їдуть люди пішки, коли діждуться своєї черги. Мені вдалося.

Видіти военний корабель у Нюйорку не важко. Що кілька літ приїздить якась частина фльоти сюди. Але побачити Саратогу та Лексингтон — це вже друга справа. Коли ви зблизька дивитеся на нього, то відчуваєте жах. Цеж стоїть перед вами ціла твердиня, збудована з заліза, помальована на сіро, з дулами гармат, зверненими в сторону міста, а на передньому і задньому кінці цілі десятки літаків, наче в якій фабриці. І коли ви станете серед товпи і ждете терпеливо, а тимчасом споглядаєте на оцього велитня, то є чого страхатися. Не видчо коминів, а зате на одному боці покладу підноситься на кількадесять — може й на сотню — стіп велика вежа, як справжня гора, а вся з заліза. І не можете розібрати, що це таке. Бачите лише, як там по ріжних галерійках ходять моряки і над чимсь працюють. Може відчищують, може учаться — хто там знає. А дійдете сходами — по два-три чоловіки нараз — аж на поклад, то все щезає перед вами. Ви не бачите ніяких машин, і якби не дула гармат, ви малиб враження, що це велика плаваюча площа, довга на яких 900 стіп, на кінцях якої стоять літаки, звернені дзьобами до середини, щоби могти кожної хвилини розігнатися і вилетіти. Але й дула гармат не страшні, бо вони нічого не кажуть пересічному чоловікові. Їх задня частина схована в окремій вежі, яка, хто це розуміє, обертається на всі боки і в якій мабуть находиться ціла сила того, що творить военний корабель.

Відвідувачі ходять свобідно по покладі у цій частині, що обведена шнуром і де стоять на варті моряки. Але, коли я хотів заглянути до дверцят, які вели до вежі, коли тамтуди входив офіцир, то моряк відразу випростувався і гостро змірив мене очима. Осторога вистарчила. Я більше не пробував, щоби не попасти в підозріння.

З покладу зійшли ми на один долішний поверх — всіх є 5, як пізнати з круглих кікон, що виходять на море — і перейшли якусь частину. Але яку, хто там знає. Казали, що там живуть моряки. Та ніде не видко ліжок, а зате було видно кухню, в якій варили харчі. Зрештою годі зорієнтуватися, що це є, бо все поділене на розмірно малі комірки з окремими дверми з одної до другої. Видно, що на випадок затоплення, кожна комірка творить цілість для себе так, щоби не залляла вода цілого корабля відразу. У тих переділах були деякі члени залоги, чистили убрання, бавилися в кістки, була й кантина, була бібліотека. Кожний переділ на щось використаний і нема багато порожного місця. Над головами повно всіляких рур, щось наче у пивниці великого апартаментового дому. В одному місці є зимна вода до пиття у великім кітлі. Один моряк, що йшов з дівчиною, скочив до кухні і виніс їй свіжого бублика. В кожнім переділі уставлені мегафони, через які безнастанно хтось видає прикази. У деяких кутах стоять радіо-апарати і вам здається, що відвідуєте якийсь лябіринт, схований під землею, куди доходять голоси зі світа. Питаю одного моряка: „Можете сказати, кілько тут залоги?" — „Це ніяка тайна. Біля 18 соток" — каже.

Але коли ви приближаєтесь до виходу, то мимохіть відчуваєте, що те, що ви бачили, це маленька частина справжньоого міста. Тутже й телефони, й телеграфи, й електричні заводи, кузня, ріжні варстати до направи і т. п. Все те знаєте з описів в окремій книжці, яку розпродують як урядовий провідник. Але, як глибоко йде корабель під воду, цього не знаєте. Тим менше можете знати, що там під водою поміщене.

З інших кораблів, які я бачив при оглядані з прогулькового корабля попереднього дня, замітні форми ріжних веж, ріжнородне розміщення гармат, ріжнородна будова майже кожного панцирника чи дреднавта і найдивачніше розміщення водних літаків (гидропланів), які находяться на кожному кораблі.

Дивуються люди, яка ціль отсеї вистави. Не можна довідатися і з газет. З нагоди приїзду фльоти виголосили по церквах проповіди про потребу готовости нації. Вічна тема в таких випадках. Провідна нюйорська ґазета „Ню Йорк Таймс", з якої голосом рахується уряд, а з другої сторони вона має докладні інформації про те, що робить уряд, написала передовицю аж у неділю після приїзду фльоти в пятницю. І там сказано, що Америка мусить показати свою силу перед світом у таких непевних часах, як тепер. Але мусить також показати свою силу і дома, де поширюються ріжні чужинні ідеї, які грозять розкладом громадянству...

Після кількох днів постою фльоти в нюйорській пристані помістили газети вістку з фотографіями, що лише одного дня зголосилося 300 нових кандидатів до морської служби на военних кораблях. Отже така парада це також і практичний спосіб розголосу, щоби дістати свіжого жовніра до фльоти, бо в Америці нема примусового військового побору.

Радо голосяться до военної служби молоді хлопці, а пособляє цьому безробіття.

Семен Демидчук.



# Боротьба за диктатуру в Европі.

IV.

Від Редакції: У цьому розділі автор намагається боронити соціялдемократію перед замітом, що й вона своєю політикою причинилася до повстання теперішніх диктатур. З тією обороною автора не солідаризуємося.

З приводу останніх переворотів у Латвії та в Болгарії були подані в „Ділі" критичні зауваги про кризу демократії та її причини. Там находимо твердження про „безсилля, яке демократія виявила у боротьбі з найбільшим своїм ворогом — більшовизмом — та у боротьбі зі справжньою суспільною реакцією, яка підняла голову завдяки більшовицькій вакханалії". Окрім того читаємо обвинувачення на — „цілий соціялістичний світ, який безумовно є головним винуватцем ударів, що сиплються нині на всю демократію".

Булоб струсевою політикою, колиб щирий демократ, противник правої або лівої диктатури, хотів пояснювати невдачі демократії в деяких країнах Европи лише обєктивними причинами. Були причини й помилки субєктивного характеру, залежні від людей, від осіб, що стояли на чолі політичного життя. В Росії демократія недоцінила сили більшовизму, не вжила відповідних заходів заздалегідь, і це стало одною з причин перемоги більшовицької диктатури. В Німеччині легковажили керманичі держави фашистівську небезпеку, вірили в розум і розважність німецького громадянина, — і врешті прийшов Гітлер.

Оцінюючи положення в Західній Европі, мусимо зазначити, що більшовизм, як масовий рух, був у Европі ліквідований силами самої демократії, головно соціялістів. Проти демократії і соціялдемократії, як „головного ворога", боролися і бориться два противники: більшовизм і фашизм. Це байка, що нібн Гітлер або Дольфус мали ратувати Німеччину або Австрію перед „більшовизмом". Не проти більшовизму, а проти демократії створено ці диктатури. Боротьба між демократичним соціялізмом і більшовизмом не припинилася, хоч фашистівські диктатури нищать у своїх державах і соціялістів і комуністів. Провідник чеських комуністів в Базельськім „Рундшав" за жовтень 1933 р. писав:

„Ми мусимо ясно казати соціялістичним робітникам і доказувати, що між комунізмом та соціял-фашизмом (соціялістами Н. С.) істнує непрохідна клясова безодня так само, як між пролетаріятом і буржуазією".

З свого боку голова німецької соціял-демократичної партії Вельс, що опинився на еміграції в Чехословаччині заявив у червні 1933. р. журналістам у Празі:

„Гітлерівський рух є пройнятий комуністичними елементами, думками й бойовими гаслами, які він запозичив від комунізму і довів до найвищої точки. Не можемо допустити, щоби маси, скинувши в розпуці Гітлера, допомогли запанувати більшовизмові".

Чи це „фальшива позиція" супроти більшовизму?

Інша річ, що соціялісти всіх країв не захоплюються перспективами війни взагалі чи то проти більшовицької Росії, чи проти гітлерівської Німеччини. Це їх право, і ця позиція зовсім не була причиною установлення диктатур у Латвії та в Болгарії або де інде.

Щодо Болгарії, то там демократія усе „шкандибала", згідно з давніми „балканськими" традиціями. Одна кліка прогнала від „жолоба" іншу, в цьому суть перевороту. Цанкови й Ляпчеви теж не правили демократичніше. У Латвії військовий переворот, що стався, зовсім не свідчить про „край соціялізмові". В Латвії, як у Німеччині або в Австрії соціялізму не було (? — Ред.), як зрештою нема соціялістичного ладу ніде на світі.

Диктатури спрямовані проти нижчих верств суспільства, хоч диктатори й проголошують „заборону клясової боротьби". Тільки, що в диктаторських країнах клясова боротьба йде згори. Сталін, Гітлер, Мусоліні забороняють страйки, як „державну зраду", вони зі своєю бюрократією, пануючою клясою, не дозволяють вільної політичної й професійної організації, вони самі призначають ціни й платні.

Шлях диктатури неминуче веде до *насильного перевороту* проти диктаторської партії, групи, особи. Ще в старій Греції була приповідка про тиранів, про їх недовговічну владу:

„Щасливий Кипсель, сам він та його діти, але не діти його дітей". (Ольбіос Кипсельос, автос кай пайдес, пайдон де мен укеті пайдес.). Істота приказки в тім, що тиранія звичайно не могла вдержатися довше двох поколінь. Уже внуків основника тиранії народні маси скидали.

В країнах міцної, випробованої демократії революції непотрібні, бо все йде законним шляхом. Анґлія не знає революції вже від 17. століття, у Франції остання революція була 1871. року. Але в країнах диктатури тече і тектиме кров, аж поки народи на власній шкурі наберуть політичного досвіду.

Звичайно, темпо сучасного розвою значно швидше, ніж це було в старовину. Тому мабуть нам таки не доведеться ждати того часу, коли прийдуть до влади „внуки" Сталіна, Гітлера та Мусолінія. Але при цій нагоді слід нагадати, що в

країнах політично зрілих ідеї диктатури мають *найменше симпатій* і поміж вищими верствами суспільства і поміж нижчими клясами. Наприклад, в Англії, у Франції, в Голяндії, в скандинавських країнах фашизму й більшовизму майже не чути.

У Франції тепер можливе, що правий Тардіє засідає в одним кабінеті міністрів із соціялістом Марке, у Данії та в Швеції до правительства належать й соціялісти й несоціялісти, обєднані пошаною до демократичного закону й права. ВБ Англії уважають цілком природним, що провідник опозиції соціяліст Гендерсон має уповноваження від консервативного правительства заступати Англію на розбройній конференції в Женеві. В тих країнах, де культивується „фанатизм" і сліпа ненависть до кожної думки, незгідної з власною, таке явище було би просто фантастичне...

Демократичний поступ вимагає також поважного морального рівня суспільного життя й метод політичної боротьби. „Чесна гра" (фер плей) — це гасло демократичної Англії, де після виборів є звичай, що ті кандидати, які „провалилися", витають публично, перед виборцями свого щасливого суперника.

Бажалось би вірити, що й ми, українці, будемо плекати нашу щиро демократичну історичну традицію і будемо шукати зразків державного устрою й політичних метод не у народів „другої кляси", що ще вчаться, як володіти собою, а таки у тих, що вже кінчили вищу політичну школу і в яких можна дійсно навчитися, без дорогих, кривавих експериментів.

П. С.

# З теки ґрафольоґа.

## Що повинен знати оборонець про судову ґрафольоґію)

### I. МЕТОДИ ҐРАФОЛЬОҐІЧНИХ ДОСЛІДІВ.

Коли переглянемо відповідну ґрафольоґічну літературу, то запримітимо, що одною з найголовніших вимог, потрібних до виготовлення фахової експертизи є безумовно відповідна скількість підставового матеріялу. Чужинні знавці-ґрафольоґи звертають на це зокрема велику увагу. Як мінімум матеріялу вважають вони кілька до кільканацять слів, писаних чорнилом на папері, що не пересякає. Коли людина старається письмо змінити і вживає в тій ціли друкованих букв та пише олівцем на невідповідному папері, то ясно, що у цьому випадку навіть кільканацять слів не може вистарчити.

При досліді інкримінованого письма та прирівнюванні його з матеріялом, узятим від обвинуваченого, послугується ґрафольоґічний експерт специфічними рисами письма, що позволяють йому з цілою певністю означити його власника. До головних рис письма належать: спосіб тінювання та вязання письма, рівномірність та ритм.

Тут слід пояснити різницю між поняттям рівномірности та ритму письма. Тоді, коли рівномірність відноситься до зміни висоти та взаїмного розположення поодиноких букв, ритм проявляє наворот деяких форм у певних, собі рівних відступах часу. Важну теж ролю відграють зміни пропорції між горішніми та долішніми частинами букв (наприклад пропорція між горішньою частиною букви „в" та долішньою букви „д").

З дефініції вище поданих прикмет письма виходить, що ті, такі важні для ґрафольоґічної оцінки ознаки не завсіди можна застосувати. Так нпр. при письмах, писаних олівцем на поруватому папері, затираються субтельні різниці в натиску (тінюванні).

А вже, коли письмо не є одним тягом писане, лиш складається з поодиноких навмисне друкованих букв, тоді совісний ґрафольоґ мусить обмежитися до того, що стверджує рід та якість олівця, сорти паперу, поминаючи справу тотожности письма нерозвязаною.

Одначе часто трапляється, що деякі наборзі „спрепаровані" знавці-ґрафольоґи опираються на малозначних зовнішніх прикметах письма, що гірше: видають осуд уже на перший погляд. Такі прикмети, як писання гострими кутами чи заокругленими лініями, подібність поодиноких букв то-що зачисляють сучасні знавці письма до менше вартісних, другорядних, що їх находимо в письмах багатьох людей. І так наприклад німецький ґрафольоґ д-р Кляґес розріжнює два головні роди письма. Одно писане кутами, друге заокругленими лініями. Назагал можна сказати, що приблизно 40 прц. людей послуговується письмом кутистим.

Слід підчеркнути, що люди, які не привикли часто писати, придержуються сильно каліграфічних форм. Їх письмо не виказує майже ніяких своєрідних прикмет і воно для знавця незвичайно тяжке до проаналізування.

Люди, що належать до одної і тої самої суспільної кляси та послуговуються рідко письмом, пишуть теж досить шаблёново. Ґрафольоґічні досліди виказали, що селяни одної і тої самої округи мають подібні роди письма. Те саме відноситься до робітників, що працюють в одній і тій самій професії, наприклад у копальнях вугілля, тощо. Річ ясна, що і тут находимо одиниці непересічної інтеліґенції, що відріжняються сильно від маси.

Усі ті чинники мусить совісний експерт взяти добре під увагу, коли не хоче причинитися до засудження невинної людини.

Одною з найбільше каригідних помилок деяких ґрафольоґів є безпеpечно видавання осуду на підставі самої подібности загальних рис письма. Багато з них не переводить аналізи різниць, цього такого важного чинника при видачі остаточного осуду.

*Інж. Роман Крохмалюк.*



# „Вбивник Петлюри".

**Цікава стаття Адольфа Новачинського про Петлюру і Шварцбарта.**

Варшавський щоденник „АВС" з 27. м. м. помістив під таким наголовком дуже цікаву статтю Адольфа Новачинського, якої зміст такий:

В дуже короткому часі занотувала преса ряд цікавих випадків: З Голяндії викинули „відомої світової слави" письменника Гайнца Ліпмана, що оплюгавив през. Гінденбурга у своїй книжці „Смерть made in Germany", з Букарешту виїхала Марія Люпеску, з Ню Йорку „виемігрували" д-ра Артура Кравса, що протестуючи проти байдужости своїх товаришів з університету до справ меншини у Польщі, почав голодівку, а взарі з тим з домінії в Канаді викинули американського громадянина, годинникаря Шальома Шварцбарта, перестерігаючи його, щоби не пробував ніколи дістатись нелегально до Канади.

Що робив у Канаді Шварцбарт?

Для зарібку перекрався він до тієї держави і пробував влаштувати протиукраїнські віча. Рахував на сензаційність своєї постаті: Будьщобудь вбивник і „національний герой", отже салі повинні були наповнитись. Тимчасом після першого його виступу поліція вхопила його й віставила за кордон.

Сталося це з тієї причини, що осілий поважний відсоток української еміграції в деяких містах добув собі вже організованістю, пресою і школою вирішальний голос у Канаді. Цей відсоток є постійно антисемітський і це лютить жидів. І власне вони хотіли, щоб Шварцбарт виголосив відчит, як пише Новачинський на основі американської преси, „про страшну ситуацію і трагедію" жидів на зах. землях, „яких тепер переслідують та тортурують кооперативні шовіністи Петлюрівці, що йдуть на паску енденцької Пілсудчини (?!)"

Як став Шварцбарт „героєм вибрачої раси?"

Під кінець травня 1926 р. на відлюдній вулиці Монпарнасу стрілив тричі до самотно йдучого отамана емігранта Петлюри фурізт, що йшов у товаристві трьох заволок з Києва. Прихоплений мотивувався ідейними спонуками злочину: Пімстився за кривду Ізраїля, якому Петлюра робив „погроми" в Умані, Житомирі і Проскурові, погроми, які зрештою кожне військо у війні робить в кожному селі й містечку, без огляду, чи в ньому жиди чи арійці. Але і з цих малих „епізодів" солдатески виписано метрові статті й великі повісти, що „стрясали" думкою інтеліґенції масонських міст.

З Петлюри зробили одного тижня Хмельницького, другого Джінґісхана. Бульварівки й міжнародівки почали шкалювати вбитого, голос підняли звироднілі порнографи Кессе і Лекаш, останній нібито свідок погромів з Одеси. На чолі рятункового комітету для злочинця станув „сам" Моцкін, змобілізовано Союз оборони прав людини і поруч заволоки, мадяра Барча, що опльовував Петлюру на вічу, станули за розбишакою муром всі людські гієни й катилінарні постаті „Остевропи", що жирували тоді в Парижі.

Польща була тоді, пише Новачинський, надто занята собою й не станула в обороні свого союзника з 1920 р. та справи, що пішла під опіку „Дітей вдови" й міжнародніх чинників. Рік пізніше відбувся процес. Вбивника боронили: втікач з Києва Марголін і вічевий пискач французький большевик Торре, в імені родини виступав адв. Кампіцький.

Варшавський „Гайнт" з 23. жовтня 1927 р. подає таку подробицю з розправи.

„Камніцький: Отже ви анархіст?

Шварцбарт мовчить хвилину, потім каже: Так, я анархіст і тому мене тоді арештували".

Кампінький (глумливо): Злочин мотивуєте расовою пімстою, а чужу власність багнете взяти, як анархіст?

Шварцбарт мовчить.

Кампіцький: У 1917 р. ви виїхали до Росії. Чому ви туди виїхали, коли ви були у Франції?

Шварцбарт: Я втік з царської Росії, але вернувся до революційної Росії. В 1917 р. могли вертатися всі політичні вязні. Я поїхав туди, бо я революціонер. Революція — це моя батьківщина.

Після тих зізнань у „Гайнті" посол до сойму Аполінарій Гартглас просто попав у шал і писав у томуж органі:

„Жидівський нарід почуває, що Шварцбарт не тільки фанатик, що став проти кривд свого народу, але щось більше: Це втілення національної справедливости...

Вбивника, що нагло, ззасідки, ззаду з трьома спільниками, вигідно, нічим не рискуючи, вбив отамана Петлюру, суд париський звільнив — пише наприкінці статті Новачинський. — Бо був „ідейним местником". Бо мстився й за царат, з яким, мимоволі згадуючи, Франція була 30 літ у союзі. На те, що вбитий був співкомбатантом теж... ґен. Вегана, не звернув ніхто й на мент уваги. Ціла „вельтпреса" і міжнародівки вили просто у шалі втіхи. „Втілення національної справедливости", якого „батьківщиною є революція", відїздив, у супроводі юрб тріюмфатором до Америки. В Ню Йорку жив два роки ненавистю до Польщі й поляків. Потім перекинувся на ненависть і помсту супроти українців.

„У травні —кінчить Новачинський свою цікаву, зокрема для нас, статтю, — в девяті роковини кривавого вбивства хотів у Канаді заробити цькуванням на українців. Твердий пястук канадійського констабля діткнувся карку „ідейного" опришка й національний герой найшовся знову у смердючих камяних вивозах ню-йорського ґетта.

Многая літа!"

—o—



# По широкому світі.

— У Злучених Державах велика спека. В стейті Мішиген буря заподіяла великі шкоди. Згинуло 5 людей.

— „Пті Парізієн" повідомляє, що Гітлер проведе вакації в Скандинавії на кораблі „Дойчлянд". Із ним буде ґен. Бльомберґ.

— Еріо приїде на Литву. Хоче вплинути на інші балтійські держави, щоби прилучилися до французької політики на сході.

— Аг. Райтера повідомляє, нібито бувший німецький міністер Тревіранус, про якого були чутки, що його вбили, втік до Анґлії.

— Між Варен і Нойштреліц, у Мекленбурґії, горить 6.000 морґів лісів здовж залізничого шляху на 20 км. відтинку. Горять теж ліси в Дол. Лужицях біля Ґрос-Кольціґ. Згоріло там уже 100 морґів ліса.

— Провідника австрійських нац. соціялістів Габіхта й кількох його товаришів у Німеччині арештували. Австрійські леґіоністи просять прикордонну нім. владу, щоб їм позволили вернутися до Австрії.

## НОВИНКИ

— **ПРИЙМАЮ ЯК ДАВНІШЕ в моїм дентистичнім заведенні Сикстуська 17 від 9—1 і від 3—6. — Насс.** 33 1—3

— **Поширення вулиці Чарнецького**. На вул. Чарнецького у Львові побіч восвідства збурили т. зв. „фаєрпікету", колишній австрійський будинок, де кватирував відділ війська для охорони намісника. Впорядкували частину вул. Чарнецького, трамваєві шини на розі вул. Чарнецького й Валової переставляють, так що скрут не буде такий гострий і не буде чути пронизливого скрипоту трамваєвих возів. Старі бернадинські мури відновлять. Мають звалити т. зв. червоний будинок каблевого бюра і тоді ще більше поширять вул. Чарнецького і п. Бандурського (Цлову).

— **Кілька слів про гуцульські пісні.** „Курєр Львовскі" з понеділка, 9. липня, в літературному додатку помістив статтю під повищим заголовком. Стаття обєктивна та джерельна, покликується теж на праці українських вчених, аж до найновіших часів. Автор статті Станислав Вінценц.

— **Кара за похвалювання вбивства мін. Перацького.** Суд у Познані розглядав справу міського радного Ігнатія Равша, члена ендецької партії, обвинуваченого в похвалюванні вбивства міністра Перацького. Акт обвинувачення каже, що листар стрінувши Равша на вулиці, спитався його, що думає про вбивство Перацького. Равш відповів: „Ми вже одного позбулися. Це початок". На розправі Равш заперечив, начеб говорив такі слова, навпаки за душу міністра Перацького відправив Службу Божу. Суд не повірив виправданням Равша та засудив його на рік вязниці.

— **Щоби зловити злодія замкнули границі.** В Еспанії з віллі маляря Ґандарія Ґвадемалі вкрали образ маляря Веляскеза з 17-го століття. Образ цей, портрет інфантки Терезіти, має вартість сто тисяч долярів. Щоби злодій не вивіз образу з Еспанії, замкнули границі для виїзджаючих.

— **Любовна трагедія.** В Рокітниці біля Перемишля Іван Храпко вистрілив із револьверу до 22-літньої Степанії Балівни, тому що не хотіла вийти за нього. Балівна з переляку впала на землю, а Храпко вийшов між товаришів і застрілився. Храпкові товариші здемолювали хату Балів і змасакрували Балівну і її маму. Мати втратила мову, а дочці парубки викроїли шматок тіла. Обі відвезли до шпиталю.

— **Ясний метеор на Покутті.** 5. липня в год. 19. хв. 42 у Кутах появився на південній стороні небозводу величавий метеор. Оставив за собою ясну зигзаковату смугу білого диму. Дим видно було аж до год. 20 і 6 хв., себто цілі 24 хвилини. Метеор летів простопадно в напрямі південної частини небозводу.

— **Розправа проти спільників Цибульського.** В суботу почалася судова розправа проти університетського возного Обача, який дав Цибульському ціянкалі та проти Колодзея, який з Цибульським розкидав покраяне тіло вбитої.

— **Львівська хроніка.** В суботу отруївся ціянком потасу асистент політехніки Каз. Масловський. Причина: нервовий розстрій. — У готелі арештували Мордка Біка з Радивилова та сконфіскували в нього 10 кґ. перепачкованої

— **Помер Бейліс.** У Нюйорку помер Мендель Бейліс. У 1903 році, як відомо, в Києві відбувався проти Бейліса процес за ритуальне вбивство 12-літнього хлопця Андрія Ющинського. Суд признав Бейліса невинним. Після того Бейліс виемігрував до Америки.



## Дописи.

ЗОЛОЧІВ.

**Попис елевів філії Муз. Інституту.** Дня 9. червня відбувся попис елевів філії Муз. Інституту ім. М. Лисенка в Золочеві. Це вже третій річний попис від заснування української музичної школи. Програма обнимала 16 точок, творів фортепіянових і скрипкових. Пописувались елеви учителів: Віканської, Демчишинівної і Левицького. Продукції були солідно підготовані й удечно виконані. Певний удар, чиста інтонація і відповідна динаміка — оце головні прикмети відтворених продукцій. З виконавців вирізнялись: Пук Ст. (кляса проф. Левицького), що виконав концерт Віотті XX., Калиновичівна (учениця п. Демчишинівної), що відограла Ґріґа „Авс дем Карнаваль" і Ґензеріянв, яка виконала Шопена „Фантазі-Імпромту". З кляси проф. Віканської вирізнились учениці Безкоровайна й Олексюківна. Попис виказав, що елеви користають багато і що музична школа працює з успіхом. Побажатиб їй тільки більшої фреквенції! М. Н.

**ПІДПИСУЙТЕ Й ВПЛАЧУЙТЕ НА ПОЗИЧКУ РІДНІЙ ШКОЛІ ПО 25 ЗОЛ.**

# СПОРТ.

### УКРАЇНА — ЛЕХІЯ 2:1 (1:0).

Україна: Бутель; Скрегота, Олійник; Цимбала, Кішила, Якимів; Лапчук, Юськевич, Міклош, Воробець, Яцкевич. На відміну мала і дружина України ліпший день. Дружина грала амбітно і цілком добре комбінаційно. Напад грав далеко краще як на останніх змаганнях і часто загрожував противникові. Міклош мудро провадив напад, Воробець багато працював і вміло „виставляв" скорого Яцкевича. Юськевич це технічно добрий грач, вміло грає комбінаційно, має перед собою будучність. Лапчука обставляли, так що не міг багато зробити. Поміч грала добре, Кішила видержав до кінця гостре темпо і грав дуже амбітно. Якимів щораз ліпший, виробляється на знаменитого помічника. Цимбала сповнив своє завдання. В обороні Скрегота добрий технік і тактик. Олійник технічні недомагання надробляв амбіцією і твердістю. Бутель грав одні з ліпших змагань. Лехія — це тепер цілком пересічна дружина, добра в неї поміч і лівий крайник Крук. Гра була дуже цікава, на середньому рівні. По змінних атаках обох дружин, добуває в 31 хв. Юськевич перші ворота ефектовною головкою по корнері Лапчука. Під кінець перевага противника, але оборонці і Бутель рятують у грізних ситуаціях. По перерві Лехія має 20 хвилин перевагу і в цім часі в 14 хв. вирівнує (1:1). Гра прибирає на темпі, наступає цілий ряд атак обох дружин і у 33 хв. добуває знова Юськевич рішаючі ворота для своєї дружини. Судді(ю)вав добре п. Саварин. Видців поверх 1.000.

### УКРАЇНА II — ЛЕХІЯ II 2:2 (0:1).

Добра гра резерви України. Ворота добули Федун і Сиротюк. Лехія II грала місцями брутально.

### З БОЇВ „СЯНУ" ЗА МИСТЕЦТВО А-КЛЯСИ.

В пятницю 29. 6. перемиський „Сян" розіграв змагання із самбірською „Короною" в Перемишлі. Хоч гра „Корони" була краща комбінаційно, проте „Сян" добув перевагу добрими стрілами. Висліл 5:4 для „Сяну".

В неділю 1. п. м. при відплатних змаганнях з „Короною" в Самборі „Сян" зійшов з гриша при стані 2:2 через наглядну сторонничість судді, який просто кпив собі з української дружини.

### МИСТЕЦТВА ЛІҐИ.

ВАРШАВА. Погонь — Польонія 3:1 (3:0).
КРАКІВ. Гарбарня — Висла 3:0 (1:0).
КРАКІВ. Краковія — Стшелец 7:0 (2:0).
КОРОЛ. ГУТА. Рух — Варшавянка 5:1 (1:0).
ЛОДЗЬ. Л. К. С. — Леґія 1:0 (0:0).

### МИСТЕЦТВА ОКР. ЛІҐИ.

ЛЬВІВ. Другий Сокіл — Гасмонея 2:0 (1:0).
ЛЬВІВ. Чорні — Погонь I Б 1:0 (0:0).
РЯШІВ. Ресовія — Польонія 2:0 (0:0).
ЯРОСЛАВ. Огниско — Світезь 2:1 (1:0).

# ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

## Театри.

**Великий Міський Театр.**

Понеділок, 9. VII. год. 7·30 веч. Театр „Нова Комедія". „Фірма".

Вівторок, 10. VII. год. 7·30 веч. Театр „Нова Комедія". „Фірма".

Середа, 11. VII. год. 7·30 веч. Театр „Нова Комедія". „Фірма".

**Театр Рівнородностей.**

Нечинний з причини ферій.

## Кіна.

АПОЛЬО: „Олімпіяда кохання" (Альберт Прежан).

АТЛЯНТИК: „Бару" (реж. Рекса Інґрема).

ВАНДА: „Чорний капітан" і „Під биком ганьби".

КАСІНО: „Зде, кохана".

КОЛІСЕЙ: Нечинне.

КОПЕРНИК: „Чібі" (віденська комедія), „Баль бідних діжечок" (із Містенгет), Барту в Польщі.

МАРУСЕНЬКА: „За гроші" та ревія.

МІРАЖ: „Від жінки до жінки".

МУЗА: „Емма" та „Геть із тещею!"

ПАЛЯС: „Жінки водять брутальних".

ПАН: „Я не винен", „Чемп".

ПАСАЖ: „Клюб джентельменів", ревія „Витаємо Львів!".

СВІТ: „Аріяна", „12 крісел".

СОНЦЕ: „Рим-експрес" і ревія.

СТИЛЕВЕ: „Чоловік з уяви" з Дж. Болесом і ревія „Кадри кохання".

ХИМЕРА: „Бунт у Шангаю".

УТІХА: „Ніч у Каїрі", „Варвар", ревія: „Весела чвірка".

## Закордонне радіо.

**Понеділок, 9. липня 1934.**

**Відень** (506,8) 16.10 Солісти, 19.30 Оп. вечір, **Братислава** (298,8) 12.30 Концерт, 19.10 Віольончеля, 20.05 Рос. пісні й циг. романси, **Прага** (470,2) 21.00 Концерт чеської фільгармонії, **Париж** (1649) 20.45 Симф. концерт, **Атльона** (531) 19.50, 21.00 Спів, **Білгород** (439) 18.50 Пісоньки, **Берлін** (356,7) 12.00 Концерт, 18.30 Півн. сонати, **Кенігсвустергавзен** (1571) 17.30 Камер. музика, **Мінхен** (405,4) 15.10 Фортепян, 17.50 Спів, **Будапешт** (549,5) 12.05 Легка музика, 13.30 Вок. квінтет, 20.15 „Фавст", оп. Гуноди, **Мілано** (368,6) 13.30 Тріо, 22.00 Камер. музика, **Рим** (420,8) 17.00 Інстр.-вок. концерт.

**Вівторок, 10. липня 1934.**

**Відень** (506,8) 17·35 Солісти (спів музика) 20·10 Весела авдиція, 20·55 Фортепян, **Братислава** (298,8) 19·10 Недбалева соната на скрипку та фортепян, **Прага** (470,2) 19·35 Концерт, 22·51 Нар. литовські пісні, **Штрасбург** (349,2) 20·30 „Синьобородий" ком. оп. Офенбаха, **Білгород** (439,8) 21·30 Пісоньки, **Берлін** (356,7) 12·00 Легка музика, 19·00 Солісти, 21·25 Нім. рококова музика, **Гамбург** (331,9) 20·45 „Йоганісфаєр" песа Судермана, **Кенігсвустергавзен** (1571) 18·55 „Дер Гайсліхе Кріг" оп. Шуберта, **Ляйпціг** (382,2) 15·15 Пісні, **Мінхен** (405,4) 17·50 Камер. музика, **Штутгарт** (522,6 20·45 „Ганс Сахс" оп. Льорцінга, **Будапешт** (549,5) 13·30, 22·20 Циг. музика, **Мілано** (368,6) 20·45 „Ля Донна Пердутта" оп. Пієтрія, **Рим** (420,8) 17·15 Квінтет.

## Львівське радіо.

**Понеділок, 9. липня 1934.**

6.30—7.25 Ранішня авдиція, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Метеорольоґ. вістки, 12.10 Популярна музика з гр. пл., 13.05 Концерт сальонової музики, 14.00 Збіжева біржа, театр. репертуар, 14.05 Господарські вістки, 16.000 Година легкої музики, 17.00 Для старших дітей: „Перший Юрків лет", 17.15 Концерт (музика, спів), 18.00 Відч. „Практикантки домашнього господарства", 18.15 Сальонова музика, 18.45 Балачка Брун. Вінавера, 19.00 Всячина, 19.10 Програми, Сільва рерум, 19.40 Пісоньки (гр. пл.), 19.50, 19.55 Спортові вістки, 20.00 Вибрані думки, 20.02 Фейл. „Ісотрія папіроски", 20.12 Легка музика (орхестра, цитра), 21.02 Фейл. „Куля заплота", 21.12 Популярний концерт (орхестра, віольончеля), 22.00 „Літературне життя Львова" (літ. фейлетон Ст. Кзвина), 22.15 Танкова музика.

**Вівторок, 10. липня 1934.**

6.30—7.25 Ранішня авдиція. 11.57 Сиґнал часу, 12.03 Метеорольоґ. вістки, 12.10 Концерт сальонової музики, 13.05 Для молодших дітей „Ляльчині пригоди", 13.20 Неаполійські пісоньки (гр. пл.), 13.55 З ринку праці, 14.00 Збіжева біржа, театр. репертуар, 17.15 Твори на флет і фортепян, 18.00 З діяльности Фонду Праці (відч.), 18.15 Популярний концерт, 18.45 Фізична культура жінок, 19.00 Всячина, 19.15 Спів, 19.40 Гр. плити, 19.50, 19.55, Спортові вістки, 20.00 Вибрані думки, 20.02 Репортаж „Столяр", 20.12 Трансм. з Варшави „Страшний двір" оп. Монюшка, 22.45 З праісторії людини.

**Присилайте передплату!**

## ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . . зол. 0.35
1 „ одношпальтовий в тексті і новинках . „ 0·60
„ на першій сторінці . „ 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . зол. 0.15
шукаючі праці . . . . . . . . „ 0·10
слова товстим друком подвійно. „ 0·07

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. 480·—
„ „ 1/2 . . . . . . „ 250·—
„ „ 1/4 . . . . . . „ 130·—
„ „ 1/8 . . . . . . „ 70·—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.